

**Nr 554**

Av herr **Gustafsson** i Borås **m. fl.**, *angående tillgodoräknande i lönehänseende av lärartjänst i utvecklingsländerna.*

(Lika lydande med motion nr 462 i Första kammaren)

I de svenska missionssällskapens tjänst finns anställda åtskilliga lärare, vilka före sitt inträde i missionstjänst innehaft lärartjänster i Sverige av olika kategorier. Dessa missionärer har ofta i respektive länder utfört en gärning av banbrytande betydelse i såväl kulturellt som religiöst hänseende.

Missionens betydelse för skolan kan belysas därav att allttjämt ett mycket stort antal skolor står under missionens ledning och att i de unga staterna i Asien och Afrika missionen genom sitt skolarbete inspirerat landets myndigheter att ta nya initiativ icke minst när det gäller den kvinnliga ungdomens undervisning. Missionens skolor har både direkt och indirekt påverkat den kulturella utvecklingen och satt varaktiga spår i de folks liv där missionen varit verksam.

Denna missionens insats har vunnit erkännande även av sådana personer, som i troshänseende ställer sig oförstående för missionens arbete.

Under de senare åren har de underutvecklade folkens situation kommit oss närmare, och vårt land har iklätt sig ett icke ringa ekonomiskt ansvar för att i någon mån bidra till det industriella och kulturella uppbyggnadsarbetet. Intresset för folken i dessa och andra länder har riktat uppmärksamheten på missionen i högre grad än tidigare och ökat förståelsen för dess arbete.

Det synes då vara helt i sin ordning — en gärd av skälighet och rättvisa — att de personer som lämnat sina befattningar i Sverige för att utföra en fostrargärning utanför vårt lands gränser (en gärning helt i linje med det arbete Sverige officiellt understöder) vid återkomsten till Sverige icke får lida oskäligen förluster på grund av en tjänstgöring i ett sammanhang där vårt land genom missionen engagerat sig.

Enligt nu gällande regler förlorar en svensk lärare som av någon anledning avbryter sin tjänst inom svenskt skolväsen sin tjänstårsberäkning, om bortovaron överskrider tre år. Lärare som återgår till tjänst nedflyttas sålunda till den för vederbörande gällande lägsta löneklassen. Denna regel torde få anses vara fullt befogad i de fall vederbörande icke uppehåller något slag av pedagogisk tjänst.

I de svenska missionssällskapens tjänst finns sammanlagt 187 lärare, folkskollärare och akademiker. Det är visserligen en ringa och begränsad grupp, men den har kommit att missgynnas genom den ovannämnda bestämmelsen på ett sätt som säkerligen icke varit avsett.

Då arbetsperioderna på missionsfälten i allmänhet överskrider tre år, kommer dessa lärare vid återupptagen tjänst i Sverige icke i åtnjutande av de förmåner deras tidigare löneklassplacering skulle givit dem rätt till. De lärare det här är fråga om arbetar i respektive missionsländers officiella skolväsende. Skolorna är sålunda statsunderstödda och underställda den officiella inspektionen. De för respektive länder gällande lagarna föreskriver även att lärare i statsunderstödda skolor skall undergå speciella examina för att få rätt att undervisa. Denna extra utbildning utöver en svensk lärares normala examina ger en vidare utblick och torde vara av värde även för vederbörandes pedagogiska arbete i Sverige. Den erfarenhet som sålunda vunnits från ett annat lands undervisningsväsen bör väl skäligen inte räknas som ett minus och förorsaka löneklassnerflyttning. Skolornas organisation, läroplaner, pedagogiska metoder etc. skiljer sig föga från vad som tillämpas i Sverige. Lärarna inspekteras mycket ofta av den officiella inspektionen, varvid vederbörandes arbete betygsättes. Den kategori lärare det här är fråga om redovisas här:

#### Uppgift om lärare, anställda i de olika svenska missionerna

	Svenska kyrkans mission	Evangeliska fosterlandsstiftelsen	Svenska missionsförbundet	Svenska baptist-samfundet	Örebro-missionen	Pingst-väckelsens mission	
Teol. el. Fil. dr			2				2
Teol. el. Fil. lic.		2	1	1			4
Fil. mag.	5 <sup>1</sup> 1 <sup>1</sup>	3	10	3	1	4	27
Teol. el. Fil. kand.	4 <sup>1</sup> 2 <sup>1</sup>	1	8	3	1		19
Folkskollärare	7	16	27	6	6	12	74
Småskollärare	1	8	16	2	4	14	45
Yrkesskollärare el. spec. lärare	3	2	4	4		1	14
Högre lärare-examen	2						2
Summa	25	32	68	19	12	31	187
<b>I svenska skolor i Asien o. Afrika</b>							
Folkskollärare	4						
Småskollärare	3						
Förskollärare	1						
Summa	8						

<sup>1</sup> har även folkskollärareexamen

Tidigare motionsyrkanden i den fråga det här gäller har behandlats av statsutskottet som i sitt utlåtande ställde sig välvilligt till motionens syfte (utl. nr 69/1956 och anförde följande:

»När utskottet i fjol avstyrkte det då motionsvis framställda yrkandet om rätt för lärare vid statsunderstödda utlandssvenska skolor att tillgodoräkna därstädes fullgjord tjänstgöring skedde detta på formella grunder. Utskottet ansåg, liksom statskontoret och statens lönenämnd, att uppkommande frågor om tillgodoräkning i merithänseende respektive för löneklassuppflyttning eller pension liksom dittills borde kunna lösas genom beslut från fall till fall. Tillskapandet av generella regler fann utskottet vara ägnat att tynga gällande löne- och pensionsbestämmelser. I sak hyste utskottet emellertid icke några betänkligheter mot ett medgivande av dylik tillgodoräkning.

När nu frågan ånyo bragts på tal, finner utskottet sig inte längre böra intaga en avvisande hållning till tanken på att här avsedda frågor regleras generellt. De nya skäl, som förebragts till stöd för en sådan anordning, väger enligt utskottets mening så tungt, att de formella betänkligheterna bör få vika. De nu hörda organens inställning visar också, att en generell lösning av hithörande frågor skulle få betydelse ur rekryteringssynpunkt och vara ägnat att undanröja den känsla av otrygghet, som personalen anser vidlåda det nuvarande systemet. Tilläggas må, att skolöverstyrelsen i olika sammanhang uttalat sig till förmån för en generell reglering av här berörda spörsmål. Enligt utskottets mening bör det ankomma på Kungl. Maj:t att, efter erforderlig utredning, utfärda bestämmelser i ämnet. Utskottet föreslår att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet i denna fråga anför.»

Riksdagen beslöt i offentlighet med utskottets förslag.

Kungl. Maj:t har låtit skolöverstyrelsen verkställa viss utredning av frågan och tagit del av denna. Kungl. Maj:t fann dock vad i ärendet förekommit icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Det kan vara av ett visst värde att redovisa en sammanfattning:

Av till skolöverstyrelsen inkomna uppgifter rörande vissa andra länders skolor i andra länder än sådana vilka är knutna till landet i egenskap av kolonier eller dylikt.

*Norge.* Kyrke- og Undervisningsdepartementet meddelar att statsunderstödda norska skolor i utlandet ej finnes. Det antages dock att därest sådana skolor finnes, tjänstetiden finge beaktas i merithänseende. I några få speciella fall har lärare efter tillstånd av Löns- og Prisdepartementet fått »antesiperte alderstillägg» för arbete vid norska missionsskolor.

*Holland.* 11 privata skolor i utlandet åtnjuter statsunderstöd. Tjänstgöring vid dylika skolor inkluderas i den tjänsteårsberäkning som ligger till grund för lärarnas »löneklassplacering» vid anställning i skola i Holland.

*Schweiz.* Bestämmelser rörande federalt stöd åt schweiziska skolor utom-

lands återfinnes i en lag av år 1947 med därtill hörande tillämpningsförrordning. Statsbidrag till skolor som berörs i nämnda lag utgår till lärarlöner, byggnadskostnader m. m. För lärarna vid de statsunderstödda utlandsskolorna finnes inrättad en särskild pensionsfond till vilken staten bidrager. Bestämmelser om tillgodoräknande av tjänstgöringstiden finnes icke.

*Belgien.* Några egentliga statsunderstödda skolor utanför Belgien finnes icke. Dock kan enligt en lag av den 17 december 1956 personer som har tjänst vid av staten inrättade institutioner utomlands få tillgodoräkna tjänstgöringstiden utomlands för löneförhöjning, i merithänseende och för pension. Detta kan under vissa förhållanden även gälla lärare vid privata institutioner utomlands.

Till detta bör fogas att av en redogörelse från England framgår huruvida myndigheterna där har en mycket generös inställning till kandidater för tjänst av den art det här är fråga om.

Som ett vägande motiv i fråga om rättvisa och skälighet vad det gäller motionens yrkande kan erinras om att präster i svenska kyrkans tjänst får för löneklassplacering tillgodoräkna sig tjänstgöring på missionsfälten. Detsamma gäller läkare i liknande situation.

Det måste anses riktigt att de lärare det här är fråga om och som har en än vidare utbildning än vad som kräves för lärare inom svensk skola och som, fastän i ett annat land, stått engagerade i modernt skolarbete icke nerflyttas till den för vederbörande gällande lägsta löneklassen då tjänst åter sökes i hemlandet.

I anslutning till vad i motionen framhållits yrkas därför,

att de lärare, varom här är fråga, vilka kan styrka att de under bortovaron utfört sin pedagogiska gärning i något av u-länderna må vid sökande och återupptagande av tjänst i hemlandet få tillgodoräkna sig den löneklassplacering de hade då tjänsten i hemlandet avbröts för skoltjänst i utlandet.

Stockholm den 27 januari 1965

<i>Axel Gustafsson</i> i Borås	<i>Arne Persson</i> i Heden	<i>Sven G. Andersson</i>
<i>Anders Jonsson</i>	<i>Sven Vigelsbo</i>	<i>Einar Rimmerfors</i>
<i>Daniel Wiklund</i>	<i>Per-Eric Ringaby</i>	<i>Gustaf Svensson</i> i Vä
<i>Augustinus Keijer</i>	<i>Carl Eric Hedin</i>	<i>Gösta Sterne</i>
<i>Thorvald Källstad</i>	<i>Evert Svensson</i>	<i>Olaus Nyberg</i>
<i>Olle Westberg</i>	<i>Olof Johansson</i> i Öckerö	<i>M. Berglund</i>
<i>Erik Larsson</i> i Norderön	<i>Sigfrid Löfgren</i>	<i>C.-G. Enskog</i>
<i>Gunnar Larsson</i> i Luttra	<i>Yngve Hamrin</i>	<i>Filip W. Fridolfsson</i>